

Oslo, 15.02.11

Svar på høring - rapport fra Ekspertutvalget om drift av kraftsystemet: "Flere og riktigere priser - et mer effektivt kraftsystem"

1. Oppsummering/innledning: Bye-utvalget kommer med mange gode forslag for å sikre et mer effektivt kraftsystem i Norge. Nodeprising er et interessant forslag som vi allikevel møter med en viss grad av skepsis på bakgrunn av bekymringene fra finansielle aktører, at det er uprøvd i hydrobaserte kraftsystemer og fordi vi er usikre på hvordan aksepten i befolkningen vil være av et slikt system. Vi mener de underliggende problemene i det norske kraftmarkedet er regionale underskudd, en ensidig produksjonsmiks og manglende nettkapasitet. Dette burde være hovedfokuset for å sikre et mer effektivt kraftsystem. Samtidig er ikke et system med nodeprising nødvendigvis i konflikt med et fokus på disse områdene.

2. Rapportens mandat/nytteverdi som beslutningsgrunnlag: Norwea takker for en interessant rapport om det norske kraftmarkedet. Vi synes det er viktig å kontinuerlig vurdere ulike tiltak for å sikre optimal drift av det norske kraftmarkedet. Rapporten gir også en meget god teoretisk og praktisk oversikt over det norske kraftsystemet og hvordan det fungerer. Samtidig synes vi at Bye-utvalgets forslag om nodeprising er et sidespor i forhold til de underliggende problemene i det norske kraftmarkedet som er en ensidig produksjonsmiks, regionale kraftunderskudd og flaskehalsen i overføringsnettet.

Norwea stiller seg bak Bye-utvalgets uttalelser om at det norske kraftmarkedet i all hovedsak fungerer godt. Vi mener at de to siste vinterne med høye kraftpriser først og fremst er et signal om nødvendigheten av å diversifisere den norske kraftproduksjonen for å minke avhengigheten av tilsiget i magasinene våre. I tillegg signaliserer eksempelvis prisene observert i Midt-Norge nødvendigheten av å bygge ut sentralnettet og adressere regionale underskudd. Videre er vi helt enige i viktigheten av å ha et fleksibelt kraftsystem som gir prissignaler til aktører i markedet slik at nødvendige tilpasninger av produksjon og forbruk finner sted.

Det er ingen tvil om dyktigheten til utvalget, men mandatet utvalget har fått om kun å redegjøre for hvordan den kortsiktige driften av kraftsystemet kan forbedres gir den etter vårt syn begrenset verdi som politisk beslutningsgrunnlag. Vi oppfatter formålet med rapporten å hindre perioder med ekstremt høye kraftpriser slik som vinteren 2009/2010 og vinteren 2010/2011. Da er man nødt til å adressere de underliggende problemene i produksjon og nett som kun kan løses på lengre sikt. Først og fremst behøver Norge ny produksjon, som ikke er avhengig av nedbør, i områder som i dag har underskudd i sin kraftbalanse. Denne produksjonen kan eksempelvis være vindkraft. Ny produksjon vil vi få gjennom det svensk-norske elsertifikatmarkedet. I tillegg trenger Norge å utbygge sentralnettet både for å knytte denne nye produksjon til nettet, og for å frakte kraft fra overskuddsområder til underskuddsområder. Å sikre at Statnett får gjennomført sine omfattende planer for nettoutbygging vil være veldig viktig i tiden framover. Vi mener derfor at nodeprising ikke nødvendigvis bør være der fokuset først bør rettes.

3. Spesielt om forslaget om nodeprising: Når det er sagt synes vi forslaget om nodeprising er interessant. Man bør utrede videre hvordan det norske kraftsystemet spesielt vil bli påvirket av implementering av nodeprising for å få ytterligere teoretisk bakgrunn. Nodeprising vil uten tvil føre til en mer effektiv utnyttelse av kraftnettet slik at man kan åpne opp for å knytte til mer ny kraftproduksjon. Vi forbeholder oss samtidig retten til å være litt skeptiske da nodeprising fortsatt er uprøvd i et vannbasert kraftsystem, og på bakgrunn av bekymringene knyttet til likviditet og risiko fra aktører i det finansielle markedet. Aksepten i befolkningen for store prisforskjeller mellom ulike landsdeler er allerede i dag liten. Vi frykter derfor at skepsisen til kraftmarkedet kan øke dersom det vil være store prisforskjeller eksempelvis mellom en kommune og nabokommunen.

Kontrakter for å sikre seg mot prisdifferanse fra systemprisen (CfD) i de ulike prissonene har i følge markedsdeltakere allerede i dag for dårlig likviditet med dagens fem prissoner. Som rapporten ganske riktig påpeker kan og bør profesjonelle markedsaktører håndtere volatilitet. Dette fordrer imidlertid at det finnes et marked for å sikre seg mot den. Med opp mot 150 prissoner vil dette markedet med stor sannsynlighet forsvinne. Samtidig vil det fortsatt være et velfungerende terminmarked som gir en grad av prissikring. En perfekt hedge er uansett ikke mulig å få til i kraftmarkedet, verken under prissoner eller nodeprising, da kontraktene i markedet er har en flat produksjonskurve som ikke matcher produsentenes produksjon.

Bye-utvalget påpeker at nodeprising kan gi bedre signaler til langsiktige investeringer da det gir mer tydelige prissignaler om overskudd og underskuddsområder. Selv om prissignalene klart blir tydeligere ved nodeprising setter Norwea spørsmål ved om nodeprising vil være bedre for langsiktige investeringer enn et system med prissoner.

For det første vil prissonene være så små at prisen som signaliserer ønsket produksjon kan forsvinne ved en stor utbygging av ny produksjon innad i noden. Det vil være vanskelig på investeringstidspunkt å vite hva prisen på kraft i noden vil være etter utbygging av ny kraftproduksjon. Innføring av nodeprising vil også kunne endre forutsetningene for allerede planlagte prosjekter på en potensielt dramatisk måte. Norwea mener at innmatningstariffen kan være en like god måte å gi prissignaler om ønsket ny produksjon innad i prissonene som nodeprising er.

4. Andre forslag i rapporten: Forslagene utvalget kommer med i forhold til å ikke opplyse om overføringsbegrensninger før budgivning på Nord Pool samt å offentliggjøre vannmagasinstatistikk fra mindre geografiske områder for å gi mindre aktører en mer symmetrisk informasjon som de større stiller vi oss positive til.

Når det gjelder forslaget om økt bruk av reservekraftverk mener vi det er viktig å opprettholde systemoperatørens upartiskhet og ikke gi systemoperatøren økonomiske motiver i spotmarkedet. På dette området bør det bli en nordisk harmonisering der reservekraftverk på sikt fases ut til fordel for ny ordinær produksjon som gjør reservekraftverk overflødige.

Økt forbruksfleksibilitet kan lette integreringen av ny produksjon i kraftmarkedet, og er noe vi stiller vi oss positive til i den grad tiltakene gir en samfunnsøkonomisk gevinst. I den nærmeste tid er store

kraftkunder det mest interessante. På bakgrunn av beregninger av Sverre Gjessing stiller vi oss tvilende til samfunnsøkonomien av AMS for mindre kunder, i det minste på kort sikt¹.

5. Langsiktig utvikling: Det langsiktige målet for det norske kraftmarkedet bør være likest mulige priser i hele Nord Pool området, på linje med hva Olje- og energiministeren har uttalt ved flere anledninger. Det er viktig å skille mål og virkemiddel, men som det fremgår av resonnementet ovenfor er vi ikke sikre på om nodeprising nødvendigvis vil være det rette virkemiddelet.

I lyset av et felles svensk-norsk elsertifikatmarkedet mener vi videre at man bør gå mot en harmonisering i forhold til systemoperatørenes mulighet til å opprette nye prissoner slik at det blir likt i Norge og Sverige. Dette vil sikre mer langsiktige prissignaler og en større trygghet for aktørene i bransjen til å sikre en optimal ressursutnyttelse. På sikt kan prissoner som går på tvers av landegrensene bedre kraftflyten i kraftnettet, ved at prissonene reflekterer faktiske fysiske flaskehalsen istedenfor landegrenser. Dette kan hindre dagens tendenser til å flytte flaskehalsen til grensene, som fører til en suboptimalisering av de nasjonale systemoperatørene.

Et alternativ for å sikre langsiktige prissignaler er selvsagt nodeprising hvor nodene er satt. Det vil på samme måte som mer fastsatte prisområder sikre langsiktige prissignaler og en mer optimal ressursutnyttelse. Nodeprising er helt klart bedre i forhold til dette enn et system med skiftende prissoner. Dersom nodeprising besluttes innført i Norge, men ikke i Sverige, bør det utredes hvordan dette påvirker Norges relative konkurransevne i sertifikatmarkedet.

Øyvind Isachsen,
Adm. dir. Norwea

Edvard Eikeland,
Rådgiver kraftmarkedet

¹ <http://www.tu.no/energi/article276337.ece>